

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

A kültelki gyermek

Forrás:

Pesti Napló

Bp.

(Hely)

1912 XII

(Idő) 10

(Köt. v. füz.) (Old.

Osztályozás

Tárgy

361.1

Hely

Idő

'1912'

Személy

A kültelki gyermek.

Alacsony, apró, füledt, padozatlan kamra. Az egyik sarokban ütött-kopott tüzhely árasztja — nem a meleget, csak a bűzös, mérges, fekete füstöt. Szerteszét a padlón egy pár ütött-kopott, rozszant jószág, székek, diván, egy asztal kísértetei. Egy teknőben két piszkos, gondozatlan, ijeszítő külsejű csecsemő siránkozik. Két másik csenevész apróság száraz kenyérhaját majszol. Egy dézsánál sovány, elkinzott, kócos kis lány mos, tizenhárom-tizennégy éves lehet, de a teste tíz évnél nem látszik idősebbnek, az arca pedig fonnyadt, koravén proletár-arc: ő viseli a kicsinyek gondját egész nap, amikor a zuhlótt, részeges apa a gyárban dolgozik. Anya nincs, a kislány ad enni az éhes kis szájaknak, (amikor az apa nem issza el egész keresetét) van is miből: hat krajcár sok pénz öt gyereknek egy napra, sok jó száraz vagy penészes kenyeret kapni rajta.

Ez a kültelki gyerek otthona, ilyen a mindennapi élete. A színhely: a zsufolt, piszkos, szellőtlen, szobának csufolt valami majdnem mindig ugyanaz, a nyomortól csontig aszott, öreg arcocskák alig különböznek és amit mondanak, az is oly egyhangú: apa, anya munkában, kevés kenyér, hus soha, vagy nagyon ritkán, a bolgár kertjében káposztát lopunk, apa részegen hazajön és elveri a mamát és mi sirunk és nem kapunk enni. Ezernyi gyerek élete így perog le, folytonos nélkülözésben, a nyomorúság durva, pálinkabüzi viszálykodásai közepett.

„A proletárok gyermekei átlag három kilogrammal könnyűbbek, 6—7 centiméterrel alacso-

nyabbak és 5—6 centiméterrel szűkebb mellűek, mint a megfelelő koru polgári gyermekek, „: ezt a rideg statisztikai adatnak formálázott rettenetes vádat kiáltotta oda szombat délután Nemes Lipót fővárosi tanító annak a sereg előkelőségnek, szép asszonynak, kíváncsi diákleánynak, akik a Gyermektanulmányi Társaság ülésén a polgári társadalom lelkiismeretét képviselték. Rossz éjszakája lehetett szombaton ennek a lelkiismeretnek. Ez a sovány, félénk, ideges fiatalember, aki valamely kültelki iskolában sápadt, ványadt szegényember-csemeték közt terjeszti a kulturát, alaposan oda-mondogatott ennek a polgári lelkiismeretnek, amely szépen hangzó tudományos elméletek alapján összeácsolt tantervvel és higiénikus iskolaépületekkel végleg elintéztének véli a dolgát. „A mai iskola állampolgárokat nevel“ ugy-e gyönyörű szépen hangzik ez a kijelentés? Nemes Lipót, aki azért kapja a várostól szerény fizetését, hogy ezt az elvet a valóságba átültesse, szombaton megmutatta nekünk, hogyan fest ez az elv a gyakorlatban. Faraghatják a legszebb elméleteket, építhetik a modern technika legújabb vívmányaival felszerelt kulturpalotákat, rendezhetik a legtanulságosabb szociológiai vitákat: amíg az Angyalöldön tizen alszanak, felnőttek és gyermekek, férfiak és nők, egészségesek és betegek, egy nyomorúságos lyukban, ahol kétfő számára sincsen hely, addig a kültelki iskola nem állampolgárokat nevel, hanem beteg testű, romlott lelkű, ellenséges indulatu söpredéket.

A tulzsufolt lakás minden baj, minden nyomorúság kuforrása: a tulzsufolt lakás megöli a

családi összetartozás érzését, elsorvasztja a testet, megmetyelezi a lelket. Hiába hallja a proletárgyerekek az iskolában a legmagasztosabb erkölcsi tanításokat: otthon egyebet sem lát, mint verekedést, egyebet sem hall, mint veszekedést. A gyermekek nemi felvilágosításának égető kérdése tárgytalanná válik a kültelken: elvégzi azt jó korán a tulzsufolt lakás.

És amit a tulzsufolt lakás a gyermekek testében, lelkében még megkimél, azt elvégzi a nyomor

másik rettenetes átká: a korai munka. Nemes Lipót egyebek közt erről is statisztikát állított össze a gondjára bízott gyerekek közt és arra az eredményre jutott, hogy a szülők kizárólag gazdasági értéknek tekintik a gyerekeiket: annyit laicsarnak ki belőle, amennyit tudnak. Van egy tanítványa, tizenhárom éves fiú, aki négy éves kora óta minden reggel háromkor már Friss Ujságot árult. És csoda-e, ha a folytonos nélkülözések, az állandóan látott rossz példa, az önfentartási ösztön, nem egyszer a szülők egyenes biztatása ráviszi a kültelki gyermeket az első bűnre: a lopásra? Először lop a gyerek, mert éhes; aztán, mert nyalakodni akar és végül, hogy „kijá'zza a rendőrt“ — mi más ez, mint a kítaszított első boszuja a társadalmon?

„Mentsük meg az elzüllött gyermekeket“: helytelen jelszó ez. Meg kell előzni a züllést: ez az igazi feladat, zárta be Nemes felolvasását. És ebben a mentési műveletben fontos, nagyon fontos szerepe jut az iskolának. Az iskola vegye kezébe teljesen a gyermek erkölcsi nevelését; a családra ezt nem lehet bízni, hiszen a kültelki gyermekeknek csak valódi élete. Az iskola szabályozza a gyermek érdeklődési körét, keltse fel benne a jó és rossz közti különbség spontán megérzését, ellensúlyozza a környező nyomor és bűn káros ellenhatását. És bármilyen szép és nemes az a társadalmi akció, mely napközi otthonok létesítésével stb. akarja a kültelki proletár-gyermekek sorsát enyhíteni: alapos segítség csak a rettenetes lakásviszonyok orvoslásától remélhető. „Ha tisztességes embereket akartok nevelni, adjatok nekik tisztességes lakást“, mondta John Burns, a proletár fiúból lett angol miniszter.